

Remissyttrande Ds 2022:9 Ett utvidgat utreseförbud för barn

Länstyrelsen Östergötland välkomnar möjligheten att lämna synpunkter på utredningen och har framför allt bedömt de i utredningen angivna förslagens inverkan på de barn som är placerade med anledning av hedersrelaterat våld och förtryck, barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor. Utöver inledande kommentarer följer synpunkterna utredningens rubriksättning.

Sammanfattning

Länstyrelsen Östergötland ser positivt på föreslagna ändringar och tillstyrker förslagen i sin helhet.

Dock vill Länstyrelsen Östergötland kraftfullt invända mot slutsatsen att ett utreseförbud kan ersätta vård jml. 2§ och 3§ LVU samt umgängesbegränsning och skydd av vistelseort. Länstyrelsen Östergötland befarar att det riskerar att försämra skydds- och rättighetsläget för barn som är utsatta för hedersrelaterat våld om det utvecklas en praxis där socialnämnden inte tar hänsyn till barnets livssituation, utan i stället ser utreseförbud som tillräckligt skydd.

Länstyrelsen Östergötland belyser vidare behovet av att överväga om utreseförbud även borde omfatta unga vuxna.

Länstyrelsen Östergötland tillstyrker förslaget om ett utvidgat straffansvar för egenmäktighet med barn, men noterar att barn i åldrarna 15–17 år inte omfattas. Vidare omfattas inte heller barn som vårdas enligt SoL

Länstyrelsen Östergötland anser att det finns tillräckliga skäl för att införa regler om återkallelse av eller hinder mot att få ett nationellt identitetskort till följd av ett utreseförbud.

5.4.2 Utreseförbud för barn ger ett bra skydd mot skadliga utlandsvistelser

Länsstyrelsen Östergötland instämmer i bedömningen att utreseförbud är ett bra verktyg i arbetet med att förhindra skadliga utlandsvistelser. Vidare instämmer Länsstyrelsen Östergötland i att utreseförbud bör kunna beslutas för fler typer av skadliga utlandsvistelser än vad som är fallet idag.

Länsstyrelsen Östergötland önskar vidare belysa frågan om unga vuxnas möjligheter att omfattas av det skydd ett utreseförbud innebär. I remissvaret avseende SOU 2018:69¹, framförde Länsstyrelsen Östergötland ett identifierat behov av att utreseförbud bör kunna övervägas och beslutas även när det gäller unga vuxna. I fall som rör hedersrelaterat våld och förtryck är unga vuxna en grupp som är särskilt sårbara, då de kan ha samma behov som en minderårig men betraktas som en vuxen i juridisk mening. En av dessa sårbarheter kan utgöras av att unga vuxna inte sällan får de tillräckligt stöd och skydd i förhållande till deras behov och utsatthet.

5.4.3 Ett utvidgat beslut bör utformas generellt

I denna del tillstyrker Länsstyrelsen Östergötland utredningens förslag i dess helhet.

5.4.4. Ett utvidgat utreseförbud bör utformas efter förutsättningarna för vård enligt LVU

I denna del tillstyrker Länsstyrelsen Östergötland utredningens förslag i dess helhet.

Länsstyrelsen Östergötland vill dock belysa att det resonemang kring att utreseförbud i vissa fall kan ersätta vård enligt LVU, och verktyg som skydd av vistelseort och umgängesbegränsning, riskerar att försämra skydds- och rättighetsläget för barn som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Länsstyrelsen Östergötlands erfarenhet är att det sällan är tillräckligt med ett beslut om utreseförbud för att skydda barn och unga som är utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

---

¹ Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet, SOU 2018:69

LVU är en skyddslagstiftning som syftar till att säkra vård för barn som är utsatta i sin hemmiljö, och vidare säkra barns hälsa och utveckling, medan utreseförbudet ska säkerställa att barn inte utsätts för brott i ett land där svensk lag inte kan tillämpas. Utreseförbudet är således en förebyggande insats, medan LVU garanterar skydd och stöd över tid.

Vidare är umgängesbegränsning och skydd av vistelseort viktiga verktyg för att stärka skyddet för utsatta barn. I detta innefattas skydd från personer som utsätter, och möjlighet att förhindra det eftervåld som riskerar att äventyra vården.

Länsstyrelsen Östergötland noterar att resonemanget om att utreseförbud kan utgöra tillräckligt skydd, kan leda till att det utvecklas en praxis där socialnämnden inte tar hänsyn till barnets livssituation, utan i stället ser utreseförbud som tillräckligt skydd.

Länsstyrelsen Östergötland förordar bestämt ett utvidgat utreseförbud som ligger i linje med det som framfördes i den utredning som låg till grund för det nuvarande utreseförbudet.

”Det bör påpekas att avsikten inte är att ett utreseförbud ska tillgripas som ett alternativ till tvångsvård om förutsättningarna i 2 eller 3 § LVU är uppfyllda. I dessa fall kan utreseförbudet i stället användas som ett komplement till tvångsvård om det beroende på omständigheterna i det enskilda fallet bedöms finnas en risk för att det berörda barnet förs utomlands i sådana syften som diskuteras här. Utredningen vill därför vara tydlig med att förslaget inte syftar till att myndigheterna ska kunna förlita sig på att ingripa med bara ett utreseförbud i stället för tvångsomhändertagande enligt LVU om förutsättningar för ett sedvanligt ingripande i form av vård eller omedelbart omhändertagande föreligger”².

5.4.5 Ett tillfälligt undantag från ett utreseförbud ska bara prövas gentemot de skäl som legat till grund för beslutet

I denna del tillstyrker Länsstyrelsen Östergötland i dess helhet.

---

² Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet, SOU 2018:69, s. 188

5.4.6. Ett utvidgat utreseförbud är förenligt med fri- och rättigheter

Länstyrelsen Östergötland vill understryka att det inte är LVU-vården som är ingripande för en ung person, utan utsattheten och bortförandet.

Utreseförbudet är en förebyggande insats emedan LVU är en skyddslagstiftning som syftar till att säkerställa barns rätt till hälsa och utveckling.

5.4.7 En kunskapshöjande insats om utreseförbud genomförs

Länstyrelsen Östergötland välkomnar förslaget om kunskapshöjande insatser och belyser att det kommande Nationella centrumet mot hedersrelaterat våld och förtryck kan inneha en viktig samordningsfunktion i samverkan med centrala aktörer som berörs av utreseförbudet.

5.4.8 Ett utvidgat straffansvar för egenmäktighet med barn

I denna del tillstyrker Länstyrelsen Östergötland utredningens förslag i sin helhet.

Länstyrelsen Östergötland vill dock uppmärksamma om att endast barn under 15 år omfattas av 7 kap. 4 § BrB. Vidare saknas således ett resonemang kring ur lagen kan tillämpas för barn över 15 år utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.

Länstyrelsen Östergötland välkomnar ett skydd likt det som förekommer i Danmark, där egenmäktighet med barn omfattar alla under 18 år och att det även hade varit möjligt att kunna hänvisa till olaga frihetsberövande.

Länstyrelsen Östergötland hade välkomnat ett resonemang kring straffansvar även för personer som för bort barn vilka har insatser enligt SoL. Erfarenheter från nationella stödtelefonen visar på att barn förs ut ur landet under pågående utredning innan beslut om åtgärder har kunnat fattas. Det förekommer även att barn som beviljas insatser enligt SoL, efter att föräldrarna har samtyckt till insatserna, förs ut ur landet.

6. Åtgärder för att effektivt upprätthålla ett utreseförbud

I denna del tillstyrker Länsstyrelsen Östergötland tillstyrker utredningens förslag i dess helhet.

6.4.4 Det finns inte tillräckliga skäl för att införa regler om återkallelse av eller hinder mot att få ett nationellt identitetskort till följd av ett utreseförbud

I denna del vill Länsstyrelsen Östergötland uppmärksamma om att resor ut från Sverige med hjälp av ett nationellt identitetskort kan öka när andra möjligheter att föra barn ut ur landet i strid med utreseförbudet försvinner.

Ärendets slutberedning

Beslutet har fattats av länsråd Ann Holmlid med sakkunnig Christina Malmqvist som föredragande. I den slutliga handläggningen av detta ärende har även följande deltagit: Pantea Tavakoli, Christina Malmqvist, Anneli Moini, Pernilla Martinson, sakkunniga vid Nationella kompetensteamet samt Sandra Petersson och Linda Vallin enhetschefer vid Nationella kompetensteamet mot hedersrelaterat våld och förtryck

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Ann Holmlid
Länsråd

Christina Malmqvist
Sakkunnig hedersrelaterat våld och förtryck

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på
www.lansstyrelsen.se/dataskydd.